

INFORMACE PRO DÁRCE (PLAZMY A KREVNÍCH DESTIČEK)

PRŮBĚH ODBĚRU:

Pomocí speciálních přístrojů – separátorů, lze z krve oddělit jen určité složky. Na našem oddělení tímto způsobem provádíme nejčastěji **odběry krevní plazmy (plazmaferézy)**. Odběr se provádí z periferní žíly na předloktí, sestra provede vpich sterilní jehlou, odebere potřebné vzorky k vyšetření a napojí jednorázovou sterilní soupravu hadiček a vaků, která je nainstalována na separátor. Tento přístroj je řízený a kontrolovaný počítačem, v několika cyklech automaticky odčerpá část krve, v centrifuze provede odstředění jednotlivých složek krve. Aby se krev v přístroji nesrazila, je ošetřena protisrážlivým činidlem. Oddělená plazma je odváděna do plastového vaku, ostatní složky krve /červené a bílé krvinky, destičky/ jsou navraceny dárci zpět do krevního odběru. Na závěr je odebraná plazma nahrazena fyziologickým roztokem. Množství odebrané plazmy se pohybuje mezi **650-830ml** (množství stanovuje lékař dle váhy dárce). **Odběr trvá asi 45-50 minut.**

Separace krevních destiček: Provádíme spíše vzácně, při akutní potřebě pro konkrétní pacienty. Odběr probíhá obdobným způsobem jako plazmaferéza, jen s jiným nastavením přístroje a jinou odběrovou soupravou. Odběr trvá, dokud se neseperuje potřebné množství destiček, může trvat o něco déle, obvykle kolem **60-90 minut.**

PODMÍNKY DÁRCOVSTVÍ PLAZMY:

Zdravotní podmínky pro dárce krevní plazmy jsou stejné jako u dárců krve. Navíc je nutný dobrý stav periferního žilního systému a dobrá snášenlivost odběrů. Dolní váhová hranice je **55kg.**

Dárci musí nejprve podstoupit alespoň 1 běžný odběr krve a všechna vyšetření z tohoto odběru musí být v pořádku. Minimální interval mezi odběry je 14 dní, celkové množství odebrané plazmy nesmí překročit 25 litrů za rok. Maximální interval mezi odběry je 6 měsíců, pokud je tento interval překročen, je nutné provést nejprve nová laboratorní vyšetření. Buď je možno tato vyšetření provést při běžném odběru krve (v odběrových hodinách út a čt) nebo přijít v provozní době – kterýkoliv pracovní den na samostatný odběr vzorku.

Dárce se na plazmu objednává sám přes internet, na e-mail posíláme přihlašovací údaje do rezervačního systému Quantima. Čas rezervace je čas, kdy by měl začínat odběr na sále, takže je třeba na transfuzní oddělení dorazit nejméně o 10-15 minut dříve. Pokud nemůžete objednaný termín dodržet, velice nám usnadní organizaci odběrů, když včas rezervaci zrušíte - opět přes internetové stránky nebo telefonicky. Umožníte tak rezervaci ostatním dárcům.

PODMÍNKY DÁRCOVSTVÍ KREVNÍCH DESTIČEK:

Jak je uvedeno výše, nejedná se o pravidelné odběry, ale může se vzácně stát, že akutně potřebujeme pro konkrétního pacienta zajistit krevní destičky. V takovém případě naše sestřička osloví vybrané dárce plazmy, zda by místo odběru plazmy nedarovali destičky. Na tento odběr vybíráme vždy muže, kteří nikdy v minulosti nedostali krevní transfuzi (aby se minimalizovala možnost potransfuzních reakcí u příjemce), má dostatek krevních destiček + zohledňujeme i krevní skupinu dárce a příjemce. Po odběru destiček se prodlužuje interval dalšího možného odběru plazmy na 30 dní.

REŽIMOVÁ OPATŘENÍ:

Den před odběrem je vhodné ve stravě vynechat hlavně tučná a smažená jídla, příliš sladká jídla (čokoláda, sladké tukové pečivo i tučnější mléčné výrobky jako sýry, máslo...) Vhodný je dostatek ovoce a zeleniny, libové maso. V den odběru doporučujeme lehkou snídani či svačinu (káva, čaj,

pečivo s marmeládou, nízkotučný jogurt apod.), můžete si vzít i léky, které pravidelně berete.

Příjem tučných jídel před odběrem může způsobit tzv. chylozitu plazmy, kdy je plazma zakalená vysokým obsahem tuků. Tato plazma se pak musí bohužel znehodnotit.

Je vhodné zvýšit příjem tekutin před i po odběru na alespoň 3 litry denně, zcela vyloučen je alkohol nejméně 24 hodin před odběrem.

Celkově by měl mít dárcce krevní plazmy v běžném jídelníčku bohatý příjem bílkovin – libové maso, mléčné výrobky (jogurty, tvaroh, sýry...). Vhodné jsou i vitamínové doplňky, které i některé pojišťovny dárcům poskytují.

Po odběru je vhodné z odběrového křesla vstávat pomalu a setrvat na našem oddělení alespoň 20-30 min. Místo vpichu musí být několik minut komprimované (zatažené škrtdlem), aby se znovu nerozkrvácelo. Případné nevolnosti či jakékoliv jiné potíže je vhodné ihned hlásit personálu. Tento čas můžete strávit v naší jídelně při občerstvení. Teprve když se cítíte jistě dobře a neobjevují se žádné potíže, můžete opustit oddělení. Alespoň 12 hodin po odběru by dárcce neměl vykonávat činnost vyžadující zvýšenou námahu či pozornost (práce ve výškách, řízení veřejných dopravních prostředků, pilotování letadla atd.).

RIZIKA A BEZPEČNOST PŘÍSTOJOVÝCH ODBĚRŮ:

Veškerý používaný materiál při odběru je jednorázový (tj. použije se jen pro jednoho dárcce a pak se likviduje), takže nehrozí riziko přenosu infekcí na dárcce.

Nežádoucí reakce, které se mohou při odběru objevit:

- **kožní alergická reakce** na dezinfekční prostředek-pokud se po odběru objeví zarudnutí a svědění v místě vpichu, hlaste tuto skutečnost, abychom příště mohli změnit prostředek k dezinfekci kůže před odběrem
- **hematom** v místě vpichu- abychom předcházeli vzniku krevního výronu do podkoží je důležité řádné stlačení místa vpichu, ponechat kompresivní obvaz dostatečně dlouhou dobu. Větší krevní výron ošetřujeme lihovým obkladem a event. gelem, který urychluje vstřebávání hematomu.
- **celková nevolnost, kolapsový stav** – se nejčastěji objevuje u dárců hladovějících a dehydratovaných, neodpočínutých. Svoji roli hraje i psychika, případně i léky snižující krevní tlak. Vzniká nedostatečným přizpůsobením krevního oběhu na ztrátu cirkulujícího objemu krve. Prevencí je dostatečná hydratace, lehké občerstvení před odběrem, nespěchat a vstávat pomalu z lůžka. Nepřiměřená bolestivost v místě vpichu rovněž přispívá k nevolnosti, proto všechny nežádoucí změny hlaste ošetřujícímu personálu
- **citrátová reakce** – v separátoru se ke krvi přidává protisrážlivý roztok, který může způsobit přechodné snížení hladiny vápníku v krvi. Projevuje se trnutím jazyka nebo brnění kolem úst. Velice vzácně by mohlo dojít i k celkovým svalovým křečím, proto při prvních příznacích je nutné informovat ošetřující sestru/, která event. zpomalí rychlost odběru, podá Vám vápník...

Těšíme se na vzájemnou spolupráci!!!

Kolektiv transfuzního odd.